

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนับเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่น่าเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับการทำงานของสมองของเด็กอายุแรกเกิดถึงห้าขวบไว้ว่า สมองของเด็กในวัยนี้สามารถขยายขอบข่ายความสามารถและศักยภาพได้อย่างเต็มกำลัง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549) ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมองของเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กไทยทุกคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีความพร้อมทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) ครูผู้สอนระดับปฐมวัยนับเป็นบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ยังมีผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยสนับสนุนให้ครูปฐมวัยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะประสบการณ์ทางภาษาซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัยอันเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในระดับสูงต่อไป หากผู้บริหารและครูปฐมวัยต่างตระหนักถึงสิทธิที่เด็กควรจะได้รับ การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาด้วยการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการทำงานของสมองเด็กและการรับรู้ภาษาตามธรรมชาติของเด็กด้วยการจัดกิจกรรมทางภาษาที่หลากหลายสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและมีความหมายต่อตัวเด็กอย่างแท้จริงเพื่อให้เด็กเรียนรู้ผ่านทักษะกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับระดับพัฒนาการทางภาษาและการรับรู้ทางภาษาในระยะแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ (Emergent Literacy Project, n.d.; McGee & Richgels, 1996; Ramsburg, 1998; Strickland & Morrow, 1988) จะทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ภาษาและใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ การปฏิบัติที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางภาษาตามความสนใจของเด็กและเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมในการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตของเด็กเพื่อพัฒนาสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคมได้อย่างแท้จริง (National Association for the Education of Young Children [NAEYC] and International Reading Association [IRA], 1988)

การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยนับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับผู้
เด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ อีกทั้งเด็กจะรับรู้ภาษา
แตกต่างจากผู้ใหญ่ (Johnson, 1999; Mcgee & Richgels, 1996, p.7) เด็กจะรับรู้ เข้าใจ และถ่ายทอด
ความคิดด้วยสัญลักษณ์แบบผสมผสานกันอย่างมีจุดมุ่งหมายผ่านทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และ
คิดจากประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน (Bredenkamp & Copple, 1997, pp.20-21) และเด็กจะ
ริเริ่มอ่านเขียนได้ด้วยตนเองโดยการสร้างองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์ทางภาษาและจะเข้าใจภาษา
ได้คิดหาคำที่เรียนรู้เป็นเรื่องใกล้ตัวและมีความหมายกับตัวเด็ก (Piaget, 1962 ; Vygotsky, 1978)
ในการรับรู้ภาษาแรกเริ่ม (Emergent literacy) ของเด็กปฐมวัยนั้นต้องอาศัยทักษะการอ่านและทักษะ
การเขียนที่สัมพันธ์กัน การอ่านจะนำไปสู่การเขียน และเมื่อเด็กเขียนเด็กจะอ่านในสิ่งที่เขียน
(Bissex, 1980, p.38 cited in Razfar & Gutierrez, 2003) การเริ่มอ่านเขียนของเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กรู้
ว่าภาษาเขียนเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความคิด ความรู้สึก และคำพูด เด็กจะเริ่มตระหนักถึง
ความหมายและรูปแบบของภาษาเขียนที่ใช้แสดงออกทางความคิด และเริ่มทดลองรูปแบบและจัด
ระเบียบภาษา (Goodman, 1980) ต่อมาเด็กจะใช้ทักษะอ่านเขียนเป็นพื้นฐานสู่ทักษะอื่น ๆ ในการ
เรียนระดับสูงต่อไป (Street, 2003) การที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างต่อเนื่อง
นั้นจำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ (Developmentally appropriate practice)
โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การสร้างหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อม และการจัด
ประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มให้สอดคล้องกับความสนใจและความ
แตกต่างของเด็กรายบุคคล (NAEYC & IRA, 1988) การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษา
แรกเริ่มจึงเป็นสิ่งที่ครูปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยควรตระหนักและศึกษาให้เข้าใจอย่าง
ถ่องแท้เพื่อที่จะได้จัดการเรียนรู้ทางภาษาให้เหมาะสมกับพัฒนาการและมีความหมายต่อตัวเด็กอีกทั้ง
เปิดโอกาสให้เด็กได้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิต
ประจำวัน และบริบทสังคมวัฒนธรรม ศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาที่ติดตัวเด็กก่อน
เข้าเรียนในโรงเรียน (Piaget, 1962 ; Vygotsky, 1978; Hall, 1987, pp.86-87 cited in Hall, Larson &
Marsh, 2003)

แม้รัฐบาลจะพยายามปฏิรูปการศึกษาโดยส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นเด็กเป็น
สำคัญมาโดยตลอด แนวการจัดการเรียนรู้ภาษาแบบเดิมที่มุ่งเน้นวิชาการยังคงปรากฏให้เห็นใน
สถานศึกษาระดับปฐมวัยทั่วไปทั้งรัฐและเอกชนทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อค่านิยมของผู้ปกครองที่
ต้องการให้บุตรหลานสอบผ่านการคัดเลือกเข้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง
ซึ่งรับเด็กเข้าเรียน โดยใช้เกณฑ์ความสามารถทางวิชาการ ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิจัยของ
กระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการติดตามและประเมินสถานภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายว่า

ด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่รายงานว่าผู้บริหาร โรงเรียนร้อยละ 46 มีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับนักเรียนเข้าเรียนโดยยึดความสามารถทางวิชาการจากการวัดพื้นฐานความรู้ทางวิชาการเบื้องต้นเป็นรายวิชาด้วยการทดสอบอ่านเขียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า 120) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ภาษาแบบเดิมที่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชาการนับเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ฉบับพุทธศักราช 2546 ที่เน้นการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาเด็กตามธรรมชาติการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหาวิชาการ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547) อีกทั้งไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่คำนึงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ตามแนวทางของสมาคมการศึกษาปฐมวัย แห่งสหรัฐอเมริกา (Bredenkamp & Copple, 2006, pp. 31-40) ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและส่งผลต่อเนื่องถึงคุณภาพเด็กไทยในอนาคต ดังปรากฏในรายงานการประเมินสถานศึกษาปฐมวัย 8,276 แห่ง ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือสมศ. ในปีพ.ศ. 2548 ที่รายงานว่าสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความรู้พื้นฐานในเชิงวิชาการที่เหมาะสมตามวัยและมีความคิดวิเคราะห์หมีเพียงร้อยละ 11-28 เท่านั้น ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับต่ำมาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 6)

สภาพปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมของสังคมและความคาดหวังของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานอ่านออกเขียนได้ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาที่ยังคงดำเนินต่อเนื่องจากอดีตจนปัจจุบันส่งผลให้ครูปฐมวัยส่วนมากยังคงนิยมจัดการเรียนรู้ภาษาแบบเดิมกล่าวคือ มุ่งเน้นการอ่านและเขียนอย่างเป็นทางการตามแบบที่ถูกต้อง สอนให้เด็กจำคำ ท่องคำซ้ำ ๆ เขียนคัดลอกพยัญชนะตามแบบ ท่องคำคล้องจองพยัญชนะไทย ก-ฮ ตามลำดับ ทำแบบฝึกหัด ลากเส้นตามรอยประ เดิมคำในช่องว่างให้ถูกต้อง และแบบฝึกเตรียมความพร้อมเชิงวิชาการต่าง ๆ โดยครูเชื่อว่าการจัดการเรียนรู้ทางภาษาดังกล่าวข้างต้นสามารถพัฒนาให้เด็กอ่านออกเขียนได้ในเวลาอันรวดเร็ว ในทางตรงข้ามผลการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยพบว่า การสอนอ่านเขียนแบบเร่งรัดโดยใช้ตำราหรือหนังสือเป็นหลักเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีความหมายต่อตัวเด็ก และไม่ใช่ว่าสิ่งที่เด็กสนใจที่จะเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะครูสอนในสิ่งที่ยากและไม่เหมาะกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก (New, 2002) นอกจากนี้ครูปฐมวัยส่วนมากยังเน้นการสอนแยกเป็นรายวิชาโดยเอาเนื้อหาบทเรียนและข้อสอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มาสอนเพื่อเตรียมเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาตามความเชื่อและความต้องการของผู้ปกครองผู้บริหารและครูประถมศึกษาที่ยังคงใช้เกณฑ์คัดเลือกเด็กเข้าเรียนจากการวัดความสามารถเฉพาะด้านสติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งขัดแย้งกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ฉบับพุทธศักราช 2546 ที่

เน้นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาเด็กตามธรรมชาติการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหาวิชาการ ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและยากต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในประเทศไทย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติหรือความเชื่อของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นองค์กร ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่ยังคงเชื่อในการสอนภาษาแบบเดิมที่มุ่งเน้นครูเป็นหลัก และประเมินผลเด็กเก่งด้วยแบบทดสอบทางภาษาว่าเป็นการประเมินผลที่ถูกต้องสำหรับเด็กเพราะสะดวกแก่ครูผู้สอน อีกทั้งทำให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้ในระยะเวลาจำกัด (บุษบง ดันตวิงศ์, 2537) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยให้อ่านเขียนตามเกณฑ์ที่ครูกำหนดด้วยแบบฝึกหัดอ่านคัดเขียนตามแบบที่กำหนดในระดับเกินความสามารถของเด็กจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย เครียด เบื่อการเรียน นับเป็นการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง (Bredenkamp, Copple & Neuman, 1999) จะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่พบเห็นในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังและความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยซึ่งส่งผลต่อคุณภาพเด็กปฐมวัยและการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย อย่างไรก็ตามแม้ว่าครูปฐมวัยจะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับพุทธศักราช 2546 ที่กำหนดให้จัดการศึกษาบนพื้นฐานที่สนองความต้องการเด็กและสอดคล้องกับพัฒนาการทุกด้านอย่างต่อเนื่องผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย เหมาะกับความแตกต่างของเด็กรายบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีความสุขกับการปฏิบัติกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547) แต่ความจริงที่ปรากฏในปัจจุบันพบว่า สถานศึกษาปฐมวัยที่ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีเพียงร้อยละ 38.00 และความเหมาะสมในการใช้หลักสูตรปฐมวัยให้เหมาะกับผู้เรียนและท้องถิ่นและใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้มีเพียงร้อยละ 36.90 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา, 2548) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยที่พบว่า ครูบางส่วนไม่ยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ยังคงสอนภาษาแบบท่องจำ เน้นโครงสร้างไวยากรณ์เป็นสำคัญและประเมินพัฒนาการเด็กด้วยการทดสอบความสามารถทางภาษา ซึ่งการสอนแบบนี้เป็นการเร่งรัดอ่านเขียนและประเมินผลเด็กอย่างไม่เหมาะสมเนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงความสำคัญของประสบการณ์เดิมของเด็ก ขาดการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่จากประสบการณ์ที่มีความหมายและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก อีกทั้งยังไม่คำนึงถึงการนำ

บริบททางวัฒนธรรม ศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาที่ติดตัวเด็กก่อนเข้าเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย (Hall, 1988 cited in Hall, Larson & Marsh, 2003 ; Zeiler, 1992)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยของต่างประเทศพบว่า นักการศึกษาปฐมวัยหลายท่านต่างให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ โดยเฉพาะการปฏิบัติของครูที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มสำหรับเด็กปฐมวัย (Gunn, Simmons & Kameenui, 1995 ; New, 2002) ข้อค้นพบจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้นต่างมุ่งเน้นที่จะอธิบายถึงแนวคิดในการรับรู้ภาษาแรกเริ่มของเด็กโดยเด็กสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่แวดล้อมด้วยภาษาอย่างมีความหมาย ผู้ใหญ่เป็นเพียงผู้สนับสนุนส่งเสริมการรู้หนังสือและเป็นแบบอย่างที่ดีการเรียนรู้อ่านหนังสือของเด็ก (Cunningham & Allington, 1994; Elverenli, 2002) ดังนั้นครูปฐมวัยควรมีความรู้และความเข้าใจ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูที่เหมาะสมในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นสำหรับเด็กปฐมวัย แม้ว่าเด็กในวัยนี้จะไม่สามารถอ่านและเขียนได้อย่างเป็นทางการ แต่เด็กสามารถสื่อความหมายของภาษาแรกเริ่มด้านการอ่านการเขียนและการคิดให้ผู้อื่นรับรู้ได้ตามลำดับขั้นพัฒนาการทางภาษาอย่างต่อเนื่อง (Hiebert, 1988) นับเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้อ่านหนังสือของเด็กโดยผ่านประสบการณ์ที่เด็กมีโอกาสใช้ทักษะการฟัง พูด คิด สังเกต เชื่อมโยงสู่การอ่านและการเขียนด้วยความเข้าใจ และมีความหมายต่อตัวเด็ก (Sulzby & Teale, 1986) นอกจากนี้การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยที่ถูกต้องเหมาะสมควรคำนึงถึงลำดับขั้นพัฒนาการทางภาษาเพื่อจะได้ปฏิบัติให้เหมาะสมกับเด็กในช่วงอายุต่าง ๆ เช่น เด็กอายุ 5 ขวบ จะเริ่มเรียนรู้การเป็นนักอ่านและนักเขียนขั้นต้น เด็กจะพัฒนาการรู้หนังสือได้เร็วหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้และบริบทที่แวดล้อมด้วยภาษา (Burns, Griffin & Snow, 1999) ดังนั้นการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยนับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถทางภาษาทุกด้านได้เต็มตามศักยภาพอย่างถูกต้องเหมาะสม หากครูปฐมวัยยังคงจัดการเรียนรู้ภาษาให้เด็กรู้หนังสือแบบเดิมโดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาของเด็ก จึงนับเป็นการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง

เนื่องจากข้อค้นพบที่ได้จากข้อมูลงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มยังมีปริมาณจำกัด โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มสำหรับเด็กปฐมวัยนับเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารและครูปฐมวัยซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยควรศึกษาให้เข้าใจถึงหลักการ แนวคิด เพื่อที่จะได้จัดประสบการณ์ที่เหมาะสมส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

แรกเริ่มสำหรับเด็กปฐมวัยที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสมตามความสนใจและความแตกต่างรายบุคคล เด็กจะได้ฝึกคิดเชื่อมโยงทักษะแบบบูรณาการผ่านประสบการณ์ที่แวดล้อมด้วยสื่อเสริมการการฟัง พูด อ่าน เขียนและคิดอย่างมีความหมาย เพื่อเตรียมพร้อมให้เด็กสามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม นับเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการรู้หนังสือขั้นต้นก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กรายบุคคลและสอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของเด็กอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารในสถานศึกษาปฐมวัยและครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยและการนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคู่มือการปฏิบัติของครูปฐมวัยที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กไทยต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับต้น สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและนำไปใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนนิสิตสาขาปฐมวัย เพื่อให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มที่สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของผู้บริหารและครูปฐมวัยที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูปฐมวัยด้านความเข้าใจและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานการวิจัย

ความเข้าใจและการปฏิบัติของผู้บริหารและครูปฐมวัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กัน

คำถามการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูปฐมวัยมีความเข้าใจและมีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มสำหรับเด็กปฐมวัยในระดับใด
2. ผู้บริหารและครูปฐมวัยมีความเข้าใจและมีการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยสอดคล้องกันหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาความเข้าใจและการปฏิบัติของผู้บริหารและครูปฐมวัยรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบริหารกับครูปฐมวัยเกี่ยวกับความเข้าใจและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยโดยแบ่งประเด็นศึกษาสำหรับผู้บริหารออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายของสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม 2) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม 3) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาแรกเริ่ม 4) การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม 5) การประเมินพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม และ 6) การส่งเสริมความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม และแบ่งประเด็นที่จะศึกษาของครูปฐมวัยออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม 2) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาแรกเริ่ม 3) การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย 4) การประเมินพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม 5) การส่งเสริมความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารและครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัยในจังหวัดชลบุรี สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และสังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวนทั้งสิ้น 395 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากแบบวัดความเข้าใจและแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารจำนวน 196 คน และครูปฐมวัยจำนวน 392 คนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัยในจังหวัดชลบุรี จำนวน 196 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1, 2 และ 3 จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2) โรงเรียนเทศบาลในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และ 3) โรงเรียนสาธิต

ของมหาวิทยาลัยบูรพา ฝ่ายการศึกษาปฐมวัย จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2550 ได้มาจากตารางอัตราส่วนของเครจซี่และมอร์แกน
(Krejcie and Morgan, 1970, p. 608 อ้างถึงใน Powell & Connaway, 2003, p. 75) โดยใช้วิธี
สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฐมวัย
ตัวแปรตาม คือ ความเข้าใจและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของ
เด็กปฐมวัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงระดับความเข้าใจและการปฏิบัติของผู้บริหารและครูในการปฏิบัติ
ที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัย รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร
และครูปฐมวัยเกี่ยวกับความเข้าใจและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีประโยชน์ในการพัฒนาความเข้าใจแก่นุคลากรจาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีความรู้และเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติที่
เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กไทย
3. เป็นแนวทางในการสร้างคู่มือสำหรับครูปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติที่
เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มสำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม
และวัฒนธรรมไทย
4. เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาการศึกษา
ปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในรายวิชาที่
เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย (Preschoolers/Kindergarteners) หมายถึง เด็กนักเรียนทั้งชายและหญิงที่มี
อายุระหว่าง 4-6 ปีที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ/หรือ อนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา
2550 ณ สถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทยจังหวัด
ชลบุรี

การรับรู้ภาษาแรกเริ่ม (Emergent Literacy) หมายถึง การรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัย
ซึ่งปรากฏให้เห็นในลักษณะของพฤติกรรมการอ่านและการเขียนที่ละเอียดละน้อยก่อนการอ่านเขียน
อย่างเป็นทางการ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของตนเองที่คิดค้นมาตั้งแต่ยังไม่เข้าโรงเรียนใน

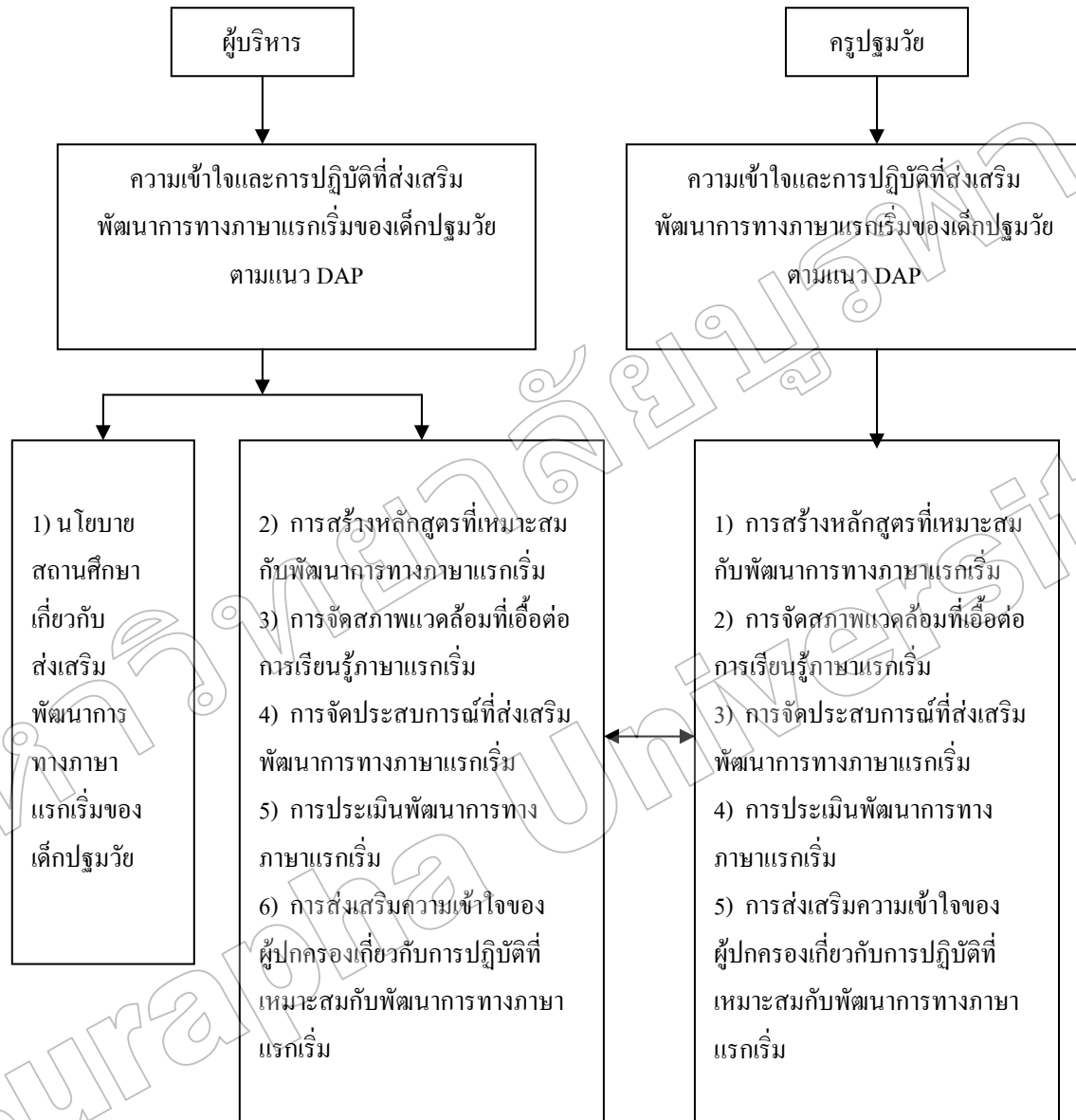
การรับรู้และการตระหนักถึงความมุ่งหมายของการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ เช่น ความสนใจในการอ่าน การมีความรู้เกี่ยวกับหนังสือและตัวหนังสือ การจับใจความจากสิ่งที่อ่าน ความสนใจในการเขียน การประมวลความคิดเพื่อถ่ายทอดเป็นภาษาเขียนและการมีความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการเขียน

ผู้บริหาร (Director/Administrator) หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยในจังหวัดชลบุรี ประจำปีการศึกษา 2550 ได้แก่ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้จัดการหรือรองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หัวหน้าฝ่ายอนุบาล

ครูปฐมวัย (Preschool Teacher / Early Grade Teacher) หมายถึง ครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาลสำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี และ 5-6 ปี ในสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประจำปีการศึกษา 2550 สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ในจังหวัดชลบุรี

การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่ม (Developmentally Appropriate Practice in Emergent Literacy) หมายถึง การกระทำที่เหมาะสมกับพัฒนาการการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัยในด้านนโยบาย หลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อม การประเมิน และการสื่อสารกับผู้ปกครอง โดยยึดแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) พัฒนาการและการเรียนรู้ทางภาษาแรกเริ่ม 2) ความสามารถ ความสนใจและความต้องการที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ตามแนวการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา

กรอบความคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบความคิดของการวิจัย